

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

1 ILMARINENS ÅR 2019 I KORTHET

För Ilmarinen var år 2019 utmärkt. Kundbeståndet ökade, kostnaderna sjönk, kostnads-effektiviteten förbättrades och pensionshandläggningen blev snabbare. Tack vare goda placeringsintäkter steg totalresultatet till 2 039,7 (-1 581,0) miljoner euro.

Utvecklingen var gynnsam både på aktie- och räntemarknaden. Avkastningen på Ilmarinens placeringar år 2019 steg till 11,8 (-1,4) procent. Placeringsstillgångarna ökade till 51 (46) miljarder euro och solvensnivån stärktes till 126,6 (123,7) procent.

Ilmarinens premieinkomst ökade till 5 758,3 (5 409,9) miljoner euro och utbetalda pensioner till 6 077,8 (5 698,4) miljoner euro. Mätt enligt premieinkomsten var kundanskaffningen 204 (262) miljoner euro netto. En beståndsöverföring från pensionskassan OP-Eläkekassa på 121 miljoner euro höjde kundanskaffningen för jämförelseåret 2018. Bolaget sålde 8 509 (5 740) nya ArPL-försäkringar och 9 356 (9 097) FöPL-försäkringar. Överföringsrörelsen utökade bolagets premieinkomst med 15,5 miljoner euro.

Omkostnadsinkomsten steg till 184,7 (178,7) miljoner euro och de driftskostnader som täcks med den sjönk till 130,2 (148,8) miljoner euro. Resultatet av omkostnadsrörelsen ökade avsevärt till 54,5 (29,9) miljoner euro och omkostnadsprocenten förbättrades i motsvarande grad till 70,5 (83,2) procent. Omkostnaderna för jämförelseåret 2018 belastades av nedskrivningskostnaderna för överlappande system på 15,3 miljoner euro.

Bolagets strategi och ledningssystem förnyades under året. Organisationsstrukturen förnyades på sommaren och för bolaget fastställdes nya kärnprocesser samt en ny utvecklingsmodell som stöder utvecklandet av kundanpassad affärsverksamhet.

Inkomstregistret togs i bruk framgångsrikt och integrationsarbetet har framskridit som planerat. Arbetet med att utveckla de grundläggande systemen kommer emellertid att fortsätta innevarande år. Arbetsmängden i början av året både i anslutning till införandet av inkomstregistret och omorganiseringarna efter integrationen belastade personalen under året, men likväl var personalens energi fortsättningsvis på utmärkt nivå. Bolaget satsar fortfarande på att etablera verksamhetssätten och på att skapa en bättre och smidig vardag.

De viktigaste nyckeltalen som beskriver Ilmarinens verksamhet presenteras nedan. Siffrorna i verksamhetsberättelsen är moderbolagets siffror, såvida inte annat anges.

	2019	2018	2017	2016	2015
Försäkringsavgifter, mn euro	5 758,3	5 409,9	4 311,6	4 301,8	4 268,7
Utbetalda pensioner, mn euro	6 077,8	5 698,4	4 721,8	4 594,1	4 441,6
Driftskostnader som täcks med omkostnadsinkomst, mn euro	130,2	148,8	108,9	107,6	109,1
Omkostnadsprocent, % ¹⁾	70,5	83,2	81,1	74,9	75,5
Ansvarsskuld, mn euro	42 150,1	40 625,7	33 390,9	31 458,7	30 630,2
Solvenskapital, mn euro ²⁾	10 791,8	8 917,7	9 420,7	8 460,0	8 244,2
i förhållande till solvensgränsen	1,6	1,6	1,8	2,0	2,0
Pensionstillgångar, mn euro ³⁾	51 342,1	46 473,8	39 576,4	37 422,9	36 098,7
% av ansvarsskulden ³⁾	126,6	123,7	131,2	129,2	129,6
Placeringar till verkligt värde, mn euro	50 527,8	46 024,0	39 355,1	37 214,4	35 841,0
Nettointäkter av placeringsverksamheten, mn euro	5 375,4	-641,6	2 693,4	1 743,3	2 070,6
Nettointäkter av placeringsverksamheten på sysselsatt kapital, %	11,8	-1,4	7,2	4,8	6,0
Pensionstagare	459 932	459 993	336 654	329 323	323 172
ArPL-lönesumma, mn euro	21 923,2	20 568,0	16 708,6	16 788,0	16 651,0
FöPL-arbetsinkomstsumma, mn euro	1 678,2	1 682,5	1 483,6	1 470,6	1 484,6
ArPL-försäkringar ⁴⁾	70 491	73 370	38 766	38 131	38 354
ArPL-försäkrade	609 862	624 800	503 800	502 000	500 500
FöPL-försäkringar	76 063	74 443	63 052	61 486	61 851
Fast anställda 31.12	616	649	520	540	542

1) Omkostnadsprocenten för 2015–2016 är inte jämförbar med tidigare år på grund av de tariffändringar som gjordes i omkostnadsdelen. Dessutom fusionerades Ilmarinen och Etera i början av 2018, jämförelseuppgifterna från 2015–2017 innehåller endast Ilmarinens siffror.

2) Beräknat enligt gällande bestämmelser vid respektive tidpunkt.

3) Enligt 11 § 10 punkten i SHM förordning (614/2008) ansvarsskuld + solvenskapital. Fram till 2016 ansvarsskuld + värderingsdifferenser.

4) Försäkringar för arbetsgivare som ingått försäkringsavtal

Ilmarinen och Etera fusionerades i början av 2018. Åren 2015–2017 innehåller inte Eteras siffror.

2 ILMARINENS STRATEGI

Ilmarinens uppdaterade strategi fastställdes i april. Strategiuppdateringen bereddes i samarbete med styrelsen, bolagets ledning och omfattande tillsammans med hela personalen. Ilmarinens grundläggande uppgift är att sköta kundernas arbetspensionsskydd. Visionen är att vara den mest tilltalande samarbetspartnern i arbetslivet – ansvarsfullt för dig. Som långsiktiga mål i strategin fastställde bolaget att vara en av Finlands bästa arbetsplatser, att erbjuda de bästa serviceupplevelserna inom branschen och att växa lönsamt och snabbare än marknaden. Beträffande omkostnadsprocenten och solvensen är målet att vara bättre än genomsnittet inom branschen.

För att uppnå målen har det i strategin fastställts fem tyngdpunktsområden, som är: vi når framgång tillsammans och förnyar oss modigt, vi fungerar kundorienterat och främjar arbetsförmågan, vi växer lönsamt i takt med våra kunder, vi erbjuder digitaliserade servicekedjor och processer samt placerar inkomstbringande, betryggande och ansvarsfullt. Ilmarinens värderingar är fortfarande desamma och styr arbetet för att uppnå målen: öppet, ansvarsfullt och framgångsrikt tillsammans.

3 DEN EKONOMISKA UTVECKLINGEN

Världsekonomins tillväxt avmattades år 2019 till cirka tre procent från att ha varit nästan fyra procent året innan. Året präglades av osäkerhet om handelsrelationerna mellan USA och Kina, vilket tryckte ner världshandels volymer och konjunkturutsikter. På grund av de osäkra utsikterna började centralbankerna åter vidta åtgärder för att lätta upp sin penningpolitik. Den amerikanska centralbanken sänkte sin viktigaste styrränta tre gånger. ECB höll sin styrränta på noll och återupptog sitt köpprogram av värdepapper. Tack vare den lättare penningpolitiken utvecklades den globala finansmarknaden gynnsamt: räntorna sjönk och aktiekurserna steg.

Totalproduktionen inom Finlands ekonomi bedöms ha ökat med cirka 1,5 procent år 2019 på samma sätt som året innan. Den ekonomiska uppgången syntes också i sysselsättningen, som förbättrades avsevärt. Arbetslöshetsnivån sjönk med nästan en procentenhet till 6,7 procent och den genomsnittliga sysselsättningsgraden steg till 72,6 procent. Förändringarna

syntes också i utvecklingen av lönesumman. Hela ekonomins lönesumma ökade under året med cirka 4 procent och ArPL-lönesumman inom den privata sektorn med cirka 6,6 procent. Inkomstnivån växte i genomsnitt med en takt på nästan tre procent. Konsumentpriserna steg med 1,0 procent och de genomsnittliga realinkomsterna steg således med cirka två procent.

Den gynnsamma ekonomiska utvecklingen syntes också i den offentliga ekonomin, vars balans var i stort sett oförändrad jämfört med året innan. Den offentliga skuldsättningen i förhållande till totalproduktionen växte inte och de offentligrättsliga samfundens skuldsättning i förhållande till totalproduktionen var fortsättningsvis ca 59 procent.

I slutet av året vände förväntningarna på den ekonomiska utvecklingen i en svagt uppbromsad tillväxt. Den positiva konjunkturcykeln väntades emellertid fortsätta tack vare den lättare penningpolitiken. Börskurserna fortsatte att stiga även under årets sista kvartal och räntorna var fortsatt låga. Fastighetsmarknaden och andra realplaceringsmarknader blev allt starkare under året.

4 UTVECKLINGEN AV ARBETSPENSIONSSYSTEMET

Vid ingången av 2019 togs det nationella inkomstregistret i bruk i Finland. Löntagarnas inkomstsuppgifter, som är väsentliga för beräkningen av pensioner och pensionsförsäkringsavgifter, kunde från början av året fås nästan i realtid via inkomstregistret. Tidigare erhöles uppgifterna skilt av varje arbetsgivare, som anmälde dem med en viss fördröjning för en längre tidsperiod. Införandet av inkomstregistret medförde utmaningar för skatteförvaltningen, men under 2019 kunde man åstadkomma ett aktuellt informationsflöde i registret. Anmälningen av pensionsuppgifter till inkomstregistret senarelades i lagstiftningen med ett år. Pensionsuppgifterna ska anmälas till inkomstregistret fr.o.m. den 1 januari 2021.

Åldersgränsen för ålderspension fortsatte att stiga. För personer som är födda 1956 var den lägsta pensionsåldern 63 år 6 månader. Pensionsåldern stiger för varje åldersgrupp tills den nedre åldersgränsen når upp till 65 år. Den långvariga utvecklingen med ett minskande antal invalidpensioner bröts redan under 2018 och antalet ansökningar om invalidpension fortsatte att öka under 2019. Enligt Pensionsskyddscentralens studie ökade framför allt antalet ansökningar bland arbetslösa.

Arbetsgruppen som utredde utvecklingen av företagarpensionsförsäkringen föreslog bland annat en noggrannare uppföljning av företagarnas arbetsinkomster och nya metoder för att underlätta uppskattningen av dem.

Även arbetsgruppen med uppgift att kartlägga de skilda pensionssystemen gav sitt förslag under året. Arbetsgruppen konstaterade enhetligt att det är möjligt och ändamålsenligt att slå samman det kommunala och privata arbetspensionssystemet. Lagberedningen för en sammanslagning har redan inletts på social- och hälsovårdsministeriet. Eftersom det är fråga om en stor ändring, strävar beredningen efter en sammanslagning på systemnivå först 2027.

Arbetsmarknadsparterna avtalade om en revidering av familjepensionen så att efterlevandepension även kommer att gälla sambor som har bott tillsammans i minst fem år och som har ett gemensamt barn. Samtidigt blir familjepensionen tidsbunden (10 år). Ändringarna är under beredning och enligt planen kommer de att gälla personer som är födda 1975 och senare. Den högsta åldern för barnpension stiger till 20 år.

Finlands regering förbättrar de små pensionerna i enlighet med regeringsprogrammet. Ändringarna gäller folkpensions- och garantipensionssystemen och de trädde i kraft den 1 januari 2020. För att förbättra förutsättningarna för partiellt arbetsföra att sysselsätta sig har

det planerats en s.k. linjär modell, som innebär att det skulle bli fördelaktigare att arbeta vid sidan av delinvalidpension.

Arbetspensionssystemet utsetts för förändringstryck, särskilt som den betydande nedgången i nataliteten och den uppdaterade befolkningsprognosen utifrån den har ändrat de långsiktiga utsikterna om pensionernas finansieringsgrund. Som underlag för utvecklandet av pensionssystemet pågår ett exceptionellt stort antal omfattande utredningar, som ansluter sig t.ex. till yrkesutbildningen samt till revideringen av solvensregleringen för att möjliggöra bättre placeringsintäkter på lång sikt.

I oktober 2019 publicerade Finansinspektionen ett tillsynsmeddelande riktat till alla arbetspensionsbolag och som bilaga till meddelandet ett PM, i vilket anvisningarna om den verksamhet som ett arbetspensionsbolag får bedriva för hantering av risken för arbetsoförmåga preciseras och begränsas ytterligare. I tillsynsmeddelandet konstaterar Finansinspektionen att "verksamhet för hantering av risken för arbetsoförmåga är tillåten i ett arbetspensionsförsäkringsbolag, men endast som en del av försäkringsrörelsen i form av riskhantering som minskar risken för arbetsoförmåga på bolagets eget ansvar." I de preciserade anvisningarna konstateras bl.a. att arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet för hantering av risken för arbetsoförmåga ska vara av "upplysningsnatur", samt att beloppet av de egna personalkostnaderna enligt Finansinspektionens tolkning "inte får vara väsentligt större än den del som tas ut för hanteringen av risken för arbetsoförmåga". På våren 2019 lades det till en bestämmelse om verksamhet för hantering av risken för arbetsoförmåga i den kommunala pensionslagen. Motsvarande omnämmande finns inte i lagen om arbetspensionsbolag inom den privata sektorn.

5 ILMARINENS RESULTAT OCH SOLVENS

Ilmarinens totalresultat till verkligt värde uppgick 2019 till 2 039,7 (-1 581,0) miljoner euro. Resultatet utgörs av placeringsverksamhetens resultat, försäkringsrörelsens resultat och omkostnadsrörelsens resultat.

Årsavkastningen på bolagets placeringar var 11,8 (-1,4) procent och realavkastningen 10,9 (-2,6) procent. Nettointäkterna av placeringsverksamheten till verkligt värde utgjorde 5 375,4 (-641,6) miljoner euro. Resultatet av placeringsverksamheten till verkligt värde var 2 062,6 (-1 592,1) miljoner euro, då ansvarsskulden gottgjordes med en ränta på 1 508,7 (1 545,7) miljoner euro och det aktieavkastningsbundna avkastningskravet var 1 804,1 (-595,2) miljoner euro.

Resultatet av försäkringsrörelsen som är på bolagets eget ansvar var -50,3 (-40,5) miljoner euro. Resultatet av försäkringsrörelsen visar skillnaden mellan de avgifter som tas ut i försäkringsavgiften för att täcka försäkringsrisken och utbetalda ersättningar. De negativa resultatet av försäkringsrörelsen beror i huvudsak på att resultatet av invalidpensionsrörelsen var förlustbringande. Nivån på den försäkringsavgift som är avsedd att täcka risken för arbetsoförmåga sänktes med 0,1 procentenheter till 0,9 procent för 2019. Antalet invalidpensioner vände emellertid uppåt i Ilmarinen och inom hela branschen redan år 2018. Tariffen har således åter höjts till 1,0 procent för år 2020, vilket förbättrar försäkringsrörelsens resultat. I takt med att antalet begynnande invalidpensioner har ökat har verksamheten för att förebygga invalidpension fått en allt större roll.

Omkostnadsrörelsens resultat är det belopp med vilket försäkringsavgiftens omkostnadsdelar och andra motsvarande intäkter överstiger de driftskostnader som ska täckas med dem. Resultatet av Ilmarinens omkostnadsrörelse steg till 54,5 (29,9) miljoner euro. Omkostnadsinkomsten ökade till 184,7 (178,7) miljoner euro och motsvarande driftskostnader sjönk till 130,2 (148,8) miljoner euro.

Solvenskapitalet dvs. skillnaden mellan bolagets tillgångar värderade till verkligt värde och bolagets ansvar var 10 791,8 (8 917,7) miljoner euro. Solvensnivån uppgick vid utgången av 2019 till 126,6 (123,7) procent. Solvenskapitalet är avsett att bära riskerna inom försäkrings- och placeringsverksamheten. Solvenskapitalet var i slutet av räkenskapsperioden 1,6 (1,6)-faldigt i förhållande till den solvensgräns som bolagets riskallokering förutsätter.

Det belopp som används för att nedsätta ArPL-avgifterna, dvs. för kundåterbäringar, fastställs enligt bolagets solvenskapital och resultatet av bolagets omkostnadsrörelse. Från år 2019 överförs 164 (120) miljoner euro till kundåterbäringar. Överföringen motsvarar 0,7 (0,6) procent av den försäkrade lönesumman.

Ovan givna uppgifter om resultatet och solvensen grundar sig på de nyckeltal till verkligt värde som redovisas i noterna till bokslutet. De berättar om bolagets finansiella resultat och ställning bättre än resultat- och balansräkningen. Värderingen av placeringarna i bokslutet grundar sig på anskaffningsutgiften eller på ett lägre verkligt värde och den vinst som redovisas i resultaträkningen bestäms utifrån den beräkningsgrund som social- och hälsovårdsministeriet fastställer på förhand. Skillnaden mellan det redovisade totalresultatet och resultaträkningens vinst upptas i ansvarsskulden med undantag av förändring av avskrivningsdifferens. År 2019 var vinsten enligt resultaträkningen 8,9 (6,0) miljoner euro.

Kalkylen nedan visar sambandet mellan resultaträkningens resultat och totalresultatet till verkligt värde:

M€	2019	2018
Räkenskapsperiodens vinst i resultaträkningen	8,9	6,0
Förändring av ofördelat tilläggsförsäkringsansvar	-1 466,5	-543,0
Överföring till kundåterbäringar	164,0	120,0
Förändring av avskrivningsdifferens	-0,3	-0,2
Förändring i värderingsdifferens	3 333,6	-1 163,8
Resultat till verkligt värde	2 039,7	-1 581,0

6 FÖRSÄKRINGSBESTÅND OCH PREMIEINKOMST

Majoriteten av de arbetsgivare som har försäkrat sina arbetstagare i Ilmarinen ingår ett försäkringsavtal med bolaget. Tillfälliga arbetsgivare kan emellertid redovisa sina arbetspensionsavgifter till arbetspensionsförsäkringsbolaget utan att ingå ett egentligt försäkringsavtal.

Införandet av inkomstregistret gjorde det möjligt att ändra försäkringstjänsterna för arbetsgivare och Ilmarinens försäkringsprocesser så att de klart bättre än tidigare fungerar i realtid. Efter svårigheterna i början har verksamheten i anslutning till inkomstregistret nu kommit bra igång.

Vid utgången av 2019 var antalet gällande ArPL-försäkringar 70 491 (73 370) och utöver arbetsgivare med försäkringsavtal redovisade 15 728 (21 039) tillfälliga arbetsgivare sina ArPL-avgifter till Ilmarinen. Den försäkrade ArPL-lönesumman i bolaget uppgick till 21 923 (20 568) miljoner euro och i slutet av året omfattade ArPL-försäkringarna 609 862 (624 800) försäkrade. Antalet FöPL-försäkringar var vid utgången av året 76 063 (74 443), och FöPL-försäkringarnas sammanlagda arbetsinkomst var 1 678 (1 682) miljoner euro.

Premieinkomsten uppgick 2019 till 5 758,3 (5 409,9) miljoner euro. I försäkringsavgifter för ArPL-försäkringar inflöt 5 364,5 (5 025,6) miljoner euro och kundåterbäringarna som

beviljades i form av nedsättningar av ArPL-avgiften uppgick till sammanlagt 119,7 (136,4) miljoner euro. Premieinkomsten för FöPL-försäkringar var 393,8 (384,3) miljoner euro.

Kreditförlusterna från utestående ArPL-avgifter utgjorde 13,2 (15,6) miljoner euro. Kreditförlusternas andel av premieinkomsten var 0,3 (0,3) procent. Kreditförlusterna för utestående FöPL-avgifter uppgick till -2,7 (3,4) miljoner euro. Kreditförluster från FöPL-försäkringarna orsakar emellertid ingen förlust för bolaget, eftersom försäkringsavgifter som inte fås in av försäkringstagarna ersätts med en statsandel i finansieringssystemet för FöPL-pensioner.

Försäkringkunderna loggade in i Ilmarinens webbtjänst 806 416 (813 917) gånger och deras ärenden sköttes även via 108 957 (133 248) telefon- och chattsamtal, e-postmeddelanden, besök och brev.

I slutet av 2019 gjordes även en beståndsöverföring från Ilmarinen till Telias pensionsstiftelse. Tillsammans med försäkringarna överflyttades tillgångar för sammanlagt 24,7 miljoner euro. Summan utgjordes av en ansvarsskuld på sammanlagt 19,9 miljoner euro för ArPL-försäkringar och av ett solvenskapital på 4,8 miljoner euro (24,3 procent av ansvarsskulden).

7 PREMIENIVÅ

Den genomsnittliga ArPL-avgiften 2019 var 24,4 (24,4) procent av lönen, dvs. samma som året innan. I enlighet med konkurrenskraftsavtalet som arbetsmarknadsorganisationerna ingick 2016 höjdes arbetstagarnas avgiftsandel med 0,4 (0,2) procentenheter, medan arbetsgivarnas avgiftsandel i motsvarande grad sänktes. För arbetstagare som är under 53 år eller som fyllt 63 år var löntagaravgiften således 6,75 (6,35) procent och för 53–62-åriga arbetstagare 8,25 (7,85) procent. Arbetsgivarnas avgift var i genomsnitt 17,35 (17,75) procent av lönerna. Arbetsgivarens avgiftsnivå varierar i fråga om enskilda försäkringar och är också beroende av arbetspensionsbolagets kundåterbäringar. Då den genomsnittliga avgiftsnivån fastställs har den genomsnittliga kundåterbäringen uppskattats till 0,6 procent av arbetsgivarens lönesumma.

Nedan presenteras Ilmarinens kundåterbäringar år 2019 (120 miljoner euro) i förhållande till lönesumman per kundsegment. Segmenten motsvarar de segment som används i social- och hälsovårdsministeriets anvisningar för arbetspensionsbolagets gemensamma rapportering. År 2020 stiger beloppet kundåterbäringar till 164 miljoner euro, vilket är 0,7 (0,6) procent av lönesumman.

SEGMENTGRÄNSER, M€ (ENLIGT NIVÅN 2018)	ÅTERBÄRINGAR/ LÖNER
01–0,4	0,5 %
0,4–2,1	0,5 %
2,1–9,9	0,6 %
9,9–33,4	0,6 %
33,4–	0,7 %

Den genomsnittliga ArPL-avgiften som fastställts för 2020 är likaså 24,4 procent. I enlighet med konkurrenskraftsavtalet kommer arbetsgivarens genomsnittliga avgift ytterligare att

sjunka med 0,40 procentenheter till 16,95 procent av lönerna. Arbetstagarnas avgifter stiger i motsvarande grad. Avgiften för arbetstagare som är under 53 år eller har fyllt 63 år således 7,15 procent och för arbetstagare som är 53–62 år 8,65 procent år 2020.

För företagarpensioner var avgiftsprocenten 24,1 procent för personer som är under 53 år och över 62 år samt 25,6 procent för övriga företagare. Samma avgiftsprocent tillämpas även 2020.

8 PENSIONER

År 2019 utfärdade Ilmarinen 36 312 (33 876) nya pensionsbeslut och pension utbetalades för sammanlagt 6 077,8 (5 711,7) miljoner euro.

Utbetalda pensioner per pensionsslag 2019

	ArPL	FöPL	Sammanlagt	%
Ålderspension	4 532,8	325,3	4 858,1	79,9
Förtida ålderspension	224,7	19,5	244,2	4,0
Partiell förtida ålderspension	46,0	4,0	50,0	0,8
Deltidspension	1,5	0,4	1,9	0,0
Invalidpension	473,1	26,7	499,7	8,2
Arbetslivspension	0,0	0,0	0,0	0,0
Familjepension	394,6	29,2	423,9	7,0
Sammanlagt	5 672,6	405,2	6 077,8	100,0

Premieinkomsten uppgick till 5,8 (5,4) miljarder euro. Utbetalade pensioner utan omkostnader var 6,1 (5,7) miljarder euro, vilka således var cirka 320 (289) miljoner euro större än premieinkomsten.

Största delen, dvs. 79,9 (79,4) procent av pensionsutgiften utgjordes av ålderspensioner. Invalidpensionernas andel av pensionsutgiften var 8,2 (8,7) procent och familjepensionernas andel var 7,0 (7,2) procent.

Antalet pensionstagare 31.12.2019

Pensioner enligt grundskyddet

	ArPL	FöPL	Sammanlagt	%
Ålderspension	311 021	33 526	344 547	75
Förtida ålderspension	0	0	0	0
Partiell förtida ålderspension	5 390	946	6 336	1
Deltidspension	82	26	108	0
Invalidpension	36 057	2 438	38 495	8
Familjepension	63 470	6 974	70 444	15
Sammanlagt	416 022	43 910	459 932	100

Antalet pensionstagare vad vid årets slut 459 993 (459 993). Vid utgången av året utbetalades ArPL-pension till 416 022 (418 162) pensionstagare och FöPL-pension till 43 910 (41 831) pensionstagare.

Pensionsbeslut 2019

Under 2019 utfärdades sammanlagt 68 397 (55 973) pensionsbeslut.

	2019	2018	Förändring, %
Nya pensionsbeslut			
Ålderspension	13 972	13 396	4
Partiell förtida ålderspension	3 338	2 687	24
Invalidpension	9 525	8 446	13
Arbetslivspension	19	16	19
Familjepension	4 875	4 809	1
Beslut om rätten till rehabilitering	4 583	4 522	1
Nya pensionsbeslut sammanlagt	36 312	33 876	7
Alla pensionsbeslut sammanlagt	68 397	55 973	22

Antalet nya beslut om invalidpension ökade med 13 (9) procent. Andelen kunder som fick avslag på sin ansökan om invalidpension var 33,7 (30,1) procent. Av de beslut som Ilmarinen avslag och som överklagades i besvärnämnden för arbetspensionsärenden ändrades 14,2 (14,8) procent. Andelen ändrade beslut var 1,9 (2,6) procentenheter högre än för de andra aktörerna inom den privata sektorn i genomsnitt.

Antalet ansökningar om ålderspensioner sjönk med cirka 10 procent. Höjningen av den lägsta pensionsåldern med tre månader, så att pensionsåldern för dem som är födda 1956 är 63 år och 6 månader bidrog till att minska antalet ansökningar. Andelen utfärdade beslut om ålderspension ökade däremot, eftersom införandet av inkomstregistret ändrade handläggningen så att den försäkrade genast ges ett tillfälligt beslut enligt uppgifterna i inkomstregistret och senare ett slutligt beslut enligt alla inkomststoppgifter.

Processen för handläggningen av pensionsansökningar utvecklades under året och ansökningarnas handläggningstider kunde avsevärt förkortas. I december var handläggningstiden för ansökningar om ålderspension i genomsnitt 13 (43) dagar och för ansökningar om invalidpension 43 (74) dagar. Samtidigt förbättrades också kundtillfredsställelsen.

9 HANTERING AV RISKEN FÖR ARBETSOFORMÅGA

Antalet ansökningar om invalidpension fortsatte att öka i Ilmarinen 2019. Det kom in nästan sju procent flera nya ansökningar om invalidpension än under föregående år. Mest ökade andelen invalidpensioner som beviljades med anledning av mentala problem, i fråga om vilka de skedde en ökning från året innan med cirka 20 procent. För första gången var störningar i den mentala hälsan den största gruppen av diagnoser i de invalidpensioner som Ilmarinen beviljade. Andelen invalidpensioner som beviljades med anledning av sjukdomar i stöd- och rörelseorganen ökade å sin sida endast litet. Genom att förutse och hantera riskerna för arbetsförmåga kan man stöda fortsatt arbete och förlänga yrkesbanorna. Förebyggandet av arbetsförmåga gynnar såväl arbetstagaren som arbetsgivaren och hela samhället.

Ilmarinen har ett systematiskt och målinriktat samarbete med kunderna i syfte att främja arbetsförmågan och projekten inriktas alltid på gemensamt identifierade utvecklingsobjekt som minskar risken för arbetsförmåga. Det ingås skriftliga avtal om samarbetet och resultatet av tjänsterna följs bland annat upp med gemensamt överenskomna mätare och kundenkäter. Resultatuppföljningen visar att man med hjälp av tjänsterna kan förbättra arbetsförmågan och minska risken för arbetsförmåga i kundföretagen.

År 2019 ordnade Ilmarinen 32 utbildningsevenemang som avser att stöda arbetshälsoledningen för sina kundföretag runt om i Finland, vilka samlade 2 200 deltagare. Dessutom genomförde bolaget 3 000 enskilda evenemang eller andra projekt för upprätthållandet av arbetshälsan tillsammans med sina kunder under året.

Kundföretagen stöds i hanteringen av risken för arbetsförmåga också med yrkesinriktade rehabiliteringsåtgärder. Ilmarinen ordnar utbildning för kundföretagens chefsstab och ger råd och konsult hjälp i planeringen av rehabilitering både för chefer och personal. År 2019 fick cirka 4 500 nya personer ett beslut om att Ilmarinen stöder bytet av yrke eller återgången till arbetet. Under den egentliga rehabiliteringsperioden betalar Ilmarinen de lagstadgade förmånerna enligt arbetspensionslagstiftningen, vilka stöder rehabiliteringsklientens försörjning under rehabiliteringen och ersätter kostnaderna för rehabiliteringen. Ilmarinen utfärdade sammanlagt ca 9 400 olika rehabiliteringsbeslut under 2019.

Den del som tas ut av försäkringsavgiften för hanteringen av risken för arbetsförmåga uppgick till 6,5 (6,1) miljoner euro. Av summan användes 5,1 (5,7) miljoner euro för att hantera risken för arbetsförmåga i kundföretagen och 1,3 (0) miljoner euro för övriga driftskostnader för hanteringen av risken för arbetsförmåga.

Finansinspektionen färdigställde i december sin inspektion av Ilmarinens arbetshälsoverksamhet. Inspektionen visade att bolaget hade annorlunda tolkningar än tillsynsmyndigheten. Finansinspektionens uppmaningar och rekommendationer samt de preciserade anvisningarna som riktar sig till alla arbetspensionsbolag kommer att behandlas och observerade brister korrigeras. Ilmarinen ger ett bemötande till Finansinspektionen i februari 2020.

10 ANSVARSSKULD

Ilmarinens ansvarsskuld var vid utgången av 2019 sammanlagt 42 150,1 (40 625,7) miljoner euro. Ansvaret för framtida och löpande pensioner uppgick till 38 873,9 (37 725,8) miljoner euro, och det ofördelade tilläggsförsäkringsansvaret som fungerar som buffert för försäkrings- och placeringsförluster var 1 575,0 (3 043,6) miljoner euro. Aktieavkastningsbundet tilläggsförsäkringsansvar var 1 537,7 (-262,9) miljoner euro.

Ansvaret för framtida och löpande pensioner ökar i och med det pensionskydd som tillväxer under året och upplöses med anledning av utbetalda pensioner. Ansvarsskulden gottgörs med ränta av avkastningen på placeringarna i enlighet med beräkningsgrunderna. Huvuddelen av avkastningskravet på arbetspensionsbolagens ansvarsskuld fastställs utifrån pensionsanstalternas genomsnittliga solvens. Aktieavkastningsbundet tilläggsförsäkringsansvar binder en andel på 20 procent av ansvarsskulden till den genomsnittliga avkastningen på arbetspensionsplaceringarnas noterade aktieplaceringar och överför således aktierisken till denna del från bolaget att bäras av hela arbetspensionssystemet. Sammanlagt uppgick den avkastning som ska gottgöras ansvarsskulden år 2020 till 8,0 (2,5) procent, av vilken den avkastning som var bunden till det aktieavkastningsbundna tilläggsförsäkringsansvaret var 4,3 (-1,5) procent. Övrig ansvarsskuld gottgjordes med en avkastning på 3,7 (4,0) procent.

Specifikation av försäkringstekniska avsättningar

Miljoner euro	2019	2018
Premieansvar		
Framtida pensioner	19 686,4	19 068,4
Ofördelat tilläggsförsäkringsansvar	1 575,0	3 043,6
Fördelat tilläggsförsäkringsansvar	163,4	119,2
Aktieavkastningsbundet tilläggsförsäkringsansvar	1 537,7	-262,9
Premieansvar sammanlagt	22 962,7	21 968,3
Ersättningsansvar		
Löpande pensioner	19 187,5	18 657,4
Ersättningsansvar sammanlagt	19 187,5	18 657,4
Försäkringsteknisk ansvarsskuld sammanlagt	42 150,1	40 625,7

11 PLACERINGSVERKSAMHET

Pensionstillgångarna ska placeras inkomstbringande och betryggande. På grund av det framhävs långsiktighet i placeringen av pensionstillgångarna. Målet inom Ilmarinens placeringsverksamhet är att få en så hög avkastning som möjligt på placeringarna på lång sikt. Placeringarnas genomsnittliga risk får emellertid inte vara för stor i förhållande till bolagets risktäckningskapacitet.

Den ekonomiska tillväxten avmattades under 2019. Den gynnsamma konjunkturfasen väntades emellertid fortsätta. Penningpolitiken lättades upp under året då den amerikanska centralbanken sänkte sin viktigaste styrränta tre gånger. ECB höll sin styrränta på noll och återupptog sitt köpprogram av värdepapper. Inflationen var fortsatt måttlig.

En allt lättare penningpolitik och tidigare genomförda skattelättnader i USA förbättrade företagets resultat och tillgångsposternas värderingar år 2019. Aktiemarknaden gick upp i rask takt. Som en följd av att de långa räntorna sjönk gav även långa ränteplaceringar en god avkastning. Den amerikanska dollarn stärktes med ca tre procent i förhållande till euron. Även med tanke på real- och kapitalplaceringarna var 2019 ett gott år.

Bolagets placeringar till verkligt värde uppgick vid utgången av år 2019 till sammanlagt 50 527,8 (46 024,0) miljoner euro. Avkastningen på placeringarna till verkligt värde var 11,8 (-1,4) procent. Finlands inflation sjönk från året innan från 1,1 procent till 1,0 procent. Realavkastningen på värdet av bolagets placeringar var således 10,8 (-2,6) procent 2019. Den årliga medelavkastningen till verkligt värde har under de senaste tio åren varit 5,8 procent, vilket motsvarar en årlig realavkastning på i genomsnitt 4,4 procent. Räknat sedan 1997 har totalavkastningen på bolagets placeringar till verkligt värde varit i genomsnitt 5,8 procent per år. Detta motsvarar en årlig realavkastning på 4,3 procent.

I det följande specificeras det verkliga värdet av bolagets placeringstillgångar per tillgångslag. Noterna till bokslutet innehåller förutom denna basallokering även uppgifter om placeringarnas riskfördelning samt en tabell om hur placeringsintäkterna fördelas på olika placeringslag.

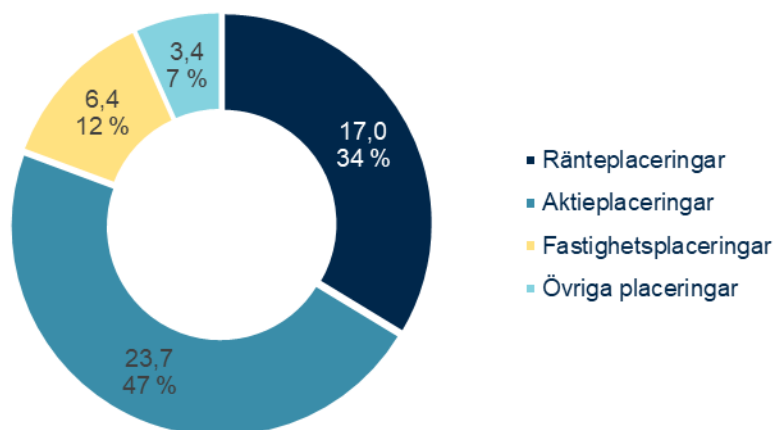
	2019		2019		2019		Volatilitet
	Basallokering		Risikofördelning		Avkastning		
	Mn euro	%	Mn euro	%	%	%	
Ränteplaceringar	17 014,6	33,7	12 917,1	25,6	4,7		
Lånefordringar	1 096,5	2,2	1 096,5	2,2	2,5		
Masskuldebrevslån	14 998,9	29,7	9 070,5	18,0	5,0		2,3
Masskuldebrevslån i offentliga samfund	6 208,8	12,3	5 353,6	10,6	7,9		
Masskuldebrevslån i övriga samfund	8 790,2	17,4	3 716,8	7,4	3,6		
Övriga finansmarknadsinstrument och insättningar (inkl. fordringar och skulder som hänför sig till placeringarna)	919,1	1,8	2 750,2	5,4	2,6		
Aktieplaceringar	23 736,1	47,0	23 765,0	47,0	20,8		
Noterade aktier	18 485,3	36,6	18 514,3	36,6	22,5		11,4
Kapitalplaceringar	4 305,6	8,5	4 305,6	8,5	15,6		
Onoterade aktieplaceringar	945,2	1,9	945,2	1,9	13,2		
Fastighetsplaceringar	6 385,7	12,6	6 403,4	12,7	8,4		
Direkta fastighetsplaceringar	5 777,5	11,4	5 778,5	11,4	8,8		
Fastighetsfonder och kollektiva investeringsföretag	608,2	1,2	624,9	1,2	4,4		
Övriga placeringar	3 391,3	6,7	4 906,7	9,7	-2,1		
Placeringar i hedgefonder	2 481,9	4,9	2 481,9	4,9	5,3		3,6
Tillgångsplaceringar	20,4	0,0	33,4	0,1			
Övriga placeringar	889,1	1,8	2 391,4	4,7	-19,6		
Placeringar sammanlagt	50 527,8	100,0	47 992,2	95,0	11,8		4,1
Derivatens inverkan			2 535,6	5,0			
Placeringar till verkligt värde	50 527,8		50 527,8	100,0			

Masskuldebrevslånens modifierade duration är 1,7 år

Den öppna valutapositionen är 23,4 procent av placeringarnas marknadsvärde.

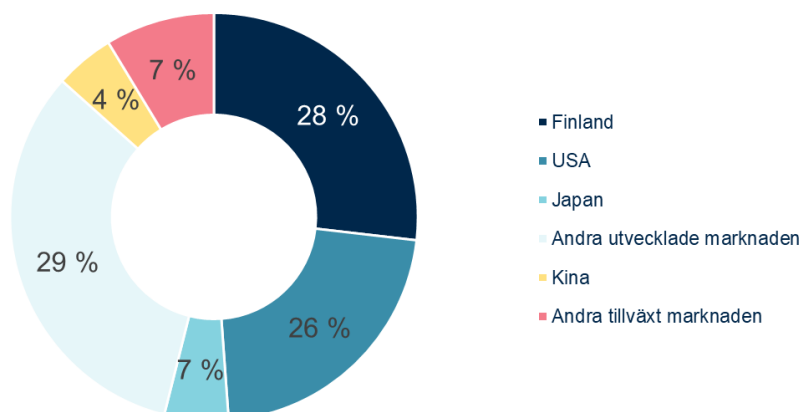
Totalavkastningsprocenten innehåller intäkter, kostnader och driftskostnader som inte hänförs till placeringsslag.

Placeringstillgångarnas marknadsvärde (50,5 md €) enligt tillgångsslag

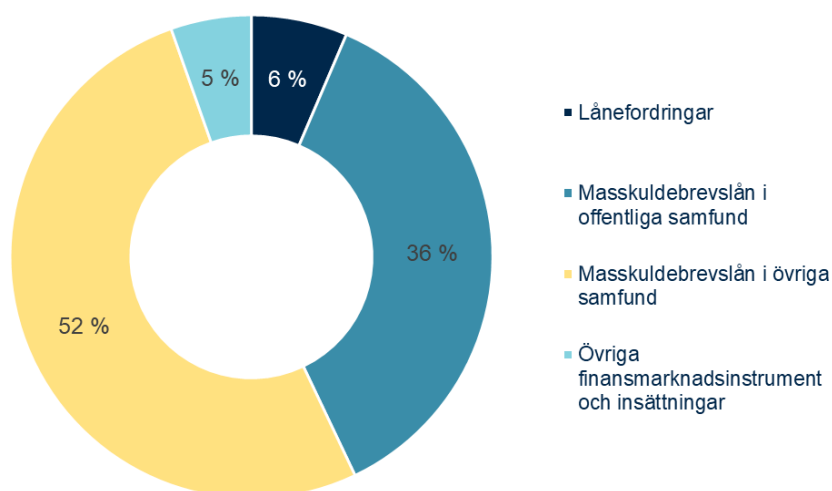
Andelen noterade och icke noterade aktieplaceringar samt kapitalplaceringar utgjorde 47,0 (42,8) procent av placeringarna, dvs. 23 736,1 (19 692,1) miljoner euro och avkastningen på dem räknat till verkligt värde var 20,8 (-3,6) procent. De noterade aktieplaceringarna uppgick till 18 485,3 (14 997,4) miljoner euro. Deras geografiska fördelning presenteras nedan.

Noterade aktier (18,5 md €) efter område

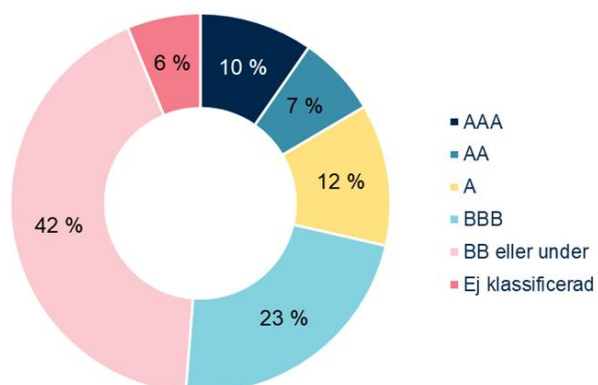
Ränteplaceringarnas andel av bolagets placeringstillgångar var 33,7 (37,7) procent, dvs. cirka 17 014,6 (17 360,7) miljoner euro och avkastningen 4,7 (0,0) procent. Ränteplaceringarna utgörs av masskuldebrevslån, räntefonder, övriga finansmarknadsinstrument samt lånefordringar. Nedan presenteras ränteplaceringarnas fördelning på olika tillgångsslag.

Ränteplaceringar (17,0 md €) enligt placeringslag

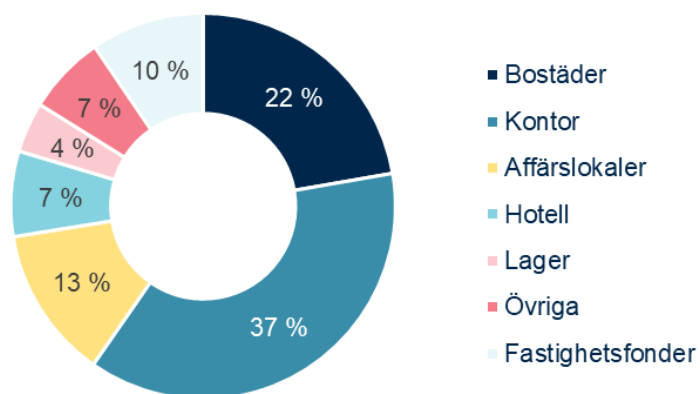
Masskuldebrevslånens andel av ränteplaceringarna var 14 998,9 (14 304,5) miljoner euro. Nedan presenteras fördelningen av masskuldebrevslån efter kreditbetyg.

Masskuldebrevslån efter kreditbetyg

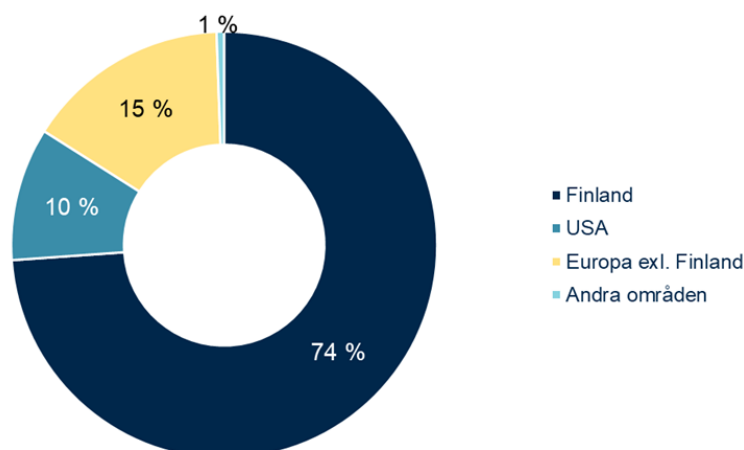
Fastighetsplaceringarnas andel av placeringarna var 12,6 (13,2) procent eller 6 385,7 (6 096,4) miljoner euro. Totalavkastningen på bolagets fastighetsplaceringar var 8,4 (6,0) procent. Nedan presenteras fördelningen av fastighetsplaceringarna enligt fastighetstyp.

Fastighetsplaceringar (6,4 md €) efter fastighetstyp

Av Ilmarinens fastighetsplaceringar var 74 (74) procent, dvs. 4 718,0 (4 505,3) miljoner euro i Finland och 26 (26) procent, dvs. 1 668,3 (531,0) miljoner euro utomlands. Uthyrningsgraden för Ilmarinens fastigheter i Finland sjönk något och var 88,1 (90,5) procent vid utgången av året. Nedan presenteras fastighetsplaceringarnas geografiska fördelning.

Fastighetsplaceringar (6,4 md €) efter område

Utöver ovan nämnda tillgångsklasser bestod placeringstillgångarnas marknadsvärde till 6,7 (6,2) procent, dvs. till 3 391,3 (2 874,8) miljoner euro av råvaruplaceringar, placeringar i fonder som strävar efter absolut avkastning och övriga placeringar. Avkastningen på det sysselsatta kapitalet i dessa placeringar var -2,1 (-10,1) procent.

Ilmarinens styrelse godkände bolagets nya principer för ansvarsfulla placeringar i slutet av 2019. Enligt de nya principerna betraktas ansvarsfullhet allt tydligare med hänsyn till miljö, mänskliga rättigheter och ägarstyrningsprinciperna. Det gjordes emellertid inte några betydande ändringar i den grundläggande definitionen av ansvarsfullhet, dvs. placeringsverksamheten styrs fortsättningsvis av efterlevnaden av internationella normer, en aktiv ägarroll och integrering av hållbarhetstänkandet i portföljförvaltningen. Ilmarinen placerar inte i bolag som visar likgiltighet för internationella normer. Placeringar görs inte heller i tobaksprodukter eller i tillverkare av kontroversiella vapen. Ilmarinen strävar efter att begränsa sina placeringar i koldioxidintensiva företag. Bolaget har ställt som mål att ha en klimatneutral placeringsportfölj fram till utgången av 2035.

Om ett bolag som utgör Ilmarinens placeringsobjekt inte uppfyller villkoren för en ansvarsfull verksamhet, kan bolaget inleda en påverkningsprocess i stället för att helt utesluta placeringsobjektet. I slutet av 2019 hade Ilmarinen 16 (12) pågående påverkningsprocesser, av vilka sju anslöt sig till respekterandet av de mänskliga rättigheterna och rättigheterna i arbetslivet. Problemen i anslutning till respekterandet av de mänskliga rättigheterna gällde kvaliteten på omsorgstjänster, produktsäkerhet och ursprungsbefolkningens rättigheter.

12 UTVECKLING, IT OCH DATASÄKERHET

Det nationella inkomstregistret togs i bruk och de första fakturorna som bildades utifrån uppgifterna i inkomstregistret skickades till kunderna i början av januari. Tyngdpunkten inom datasystemutvecklingen låg under året fortfarande på att verkställa de systemintegrationer som orsakades av Ilmarinens och Eteras fusion. Integrationsarbetet framskred som planerat och synergifördelarna syns i form av minskade kostnader, och kostnaderna väntas minska ytterligare under 2020.

Viktiga element i Ilmarinens strategi är kundanpassade tjänster som starkt stöder sig på digitalisering, positiva arbetsupplevelser för personalen samt en kostnadseffektiv och funktionssäker serviceproduktion. Under året inleddes planeringen av målbilden för en

kundanpassad totalarkitektur som stöder bolagets strategiska och digitala mål. Beträffande datasäkerhet och dataskydd fortsatte framtagandet av verksamhetsmodeller i enlighet med de nya kraven.

Ilmarinens organisation förnyades under året. I samband med omorganiseringarna uppdaterades även utvecklingsmodellen för att stöda en affärs- och kundorienterad serviceutveckling. Omändringarna har som mål att förenkla ledningen av serviceutvecklingen och göra kunderna direkt delaktiga i serviceutvecklingen.

Även i fråga om IT-operationerna reviderades organisationen och ansvaret. Målet är att uppnå större kostnadseffektivitet genom att samtidigt säkerställa tjänsternas tillgänglighet och kontinuitet, moderna, rätt licenserade och datasäkra miljöer, en högklassig verksamhet vid produktionsändringar i systemen samt bättre styrning av IT-leverantörerna än tidigare.

13 RISKHANTERING

Målet med Ilmarinens riskhantering är att förhindra att risker som äventyrar bolagets verksamhet realiserats, att minimera ekonomiska följder och andra skador av att risker realiserats samt att säkra verksamhetens kontinuitet. Målet är också att bolaget ska kunna utnyttja de möjligheter som en kontrollerad risktagning erbjuder i affärsverksamheten och i synnerhet i placeringsverksamheten. Det viktigaste är att trygga bolagets lagstadgade verksamhet samt de försäkrades, pensionstagarnas och försäkringstagarnas rättigheter i alla situationer.

Bolaget har verksamhetsprinciper för riskhanteringssystemet som täcker hela verksamheten. För uppföljning, utvärdering och utveckling av riskhanteringen på bolagsnivå inrapporteras bolagets risknivå regelbundet till ledningsgruppen, styrelsen och styrelsens revisions- och riskhanteringsutskott.

Förutom bolagets riskhanteringsfunktion ingår riskkontroll av placeringsverksamheten och styrelserapportering även till ansvarsområdet för direktören med ansvar för planering och uppföljning av bolagets verksamhet. Rapporteringen av placeringsverksamheten och riskkontroll är således oberoende av den risktagande funktionen. Bolagets riskhanteringsfunktion bereder i enlighet med styrelsens anvisningar årligen en analys av riskhanteringsfunktionens ändamålsenlighet och tillsammans med verkställande ledningen bolagets risk- och solvensbedömning.

Inom placeringsverksamheten styrs risktagningen av placeringsstrategin som styrelsen fastställer och av den placeringsplan som härleds ur den, samt av placeringsbefogenheterna och övriga riktlinjer som styrelsen bestämmer. Behovet att ändra risknivån och basallokeringen följs kontinuerligt. För uppföljning och analys producerar riskhanteringsfunktionen bland annat scenario- och stresstest. Inom placeringsverksamheten pågår fortlöpande riskuppföljning och -hantering.

För riskhanteringen redogörs närmare i noterna till bokslutet.

14 PERSONAL

År 2019 hade koncernen Ilmarinen i genomsnitt 689 (713) anställda. Mätt i årsverken arbetade det i genomsnitt 651 (685) personer i moderbolaget Ilmarinen under året. I siffran ingår 28 (56) deltidsanställda, vilkas arbetsinsats har justeras så att den motsvarar de heltidsanställdas arbetstid vid uträkningen av medeltalen. Totalt 16 (47) personer var

familjelediga eller tog ut annan oavlönad ledighet under året. I slutet av året hade moderbolaget Ilmarinen 644 (687) anställda, av vilka 616 (649) hade en fast anställning.

För genomförandet av den reviderade strategin 2019 gjordes det en omorganisering under 2019. I samband med den genomfördes samarbetsförhandlingar på våren 2019 och den nya organisationen trädde i kraft den 1 juli. I samband med omorganiseringen upphörde 70 gamla arbetsuppgifter, men samtidigt uppstod det 60 nya vakanser, vilka i huvudsak kunde fyllas internt. Den förnyade organisationen förenklades också med minst ett och ställvis med två organisationsskikt. Målet var att bilda en smidigare och mera kundanpassad organisation.

År 2019 fokuserade Ilmarinen på att förnya strategin och verkställandet av den tillsammans med personalen. Personalen deltog i omfattande grad i utarbetandet av strategin på våren. Som en del av strategiarbetet tillsattes en visionsarbetsgrupp med unga anställda i bolaget för att dryfta förändringen i verksamhetsmiljön och bolagets framtida vision.

Som en del av det strategiska verkställandet inledde bolaget arbetet med att skapa en gemensam verksamhetskultur. Alla chefer i bolaget deltog under hösten i en gemensam ledningsdag, vars mål var att förenhetliga och utveckla ledarskapet i Ilmarinen. På hösten satsade bolaget särskilt på att identifiera de framtida kompetensbehoven för att skapa en grund för en modig kompetensuppdatering.

Som smeknamn för arbetet för att skapa en gemensam verksamhetskultur valde personalen Ilmaveivi (zorromål). Namnet beskriver de anställdas gemensamma insatser för att kundanpassa, effektivisera och stärka bolagets dragningskraft genom att ta fram idéer som förs i mål med gemensamma krafter.

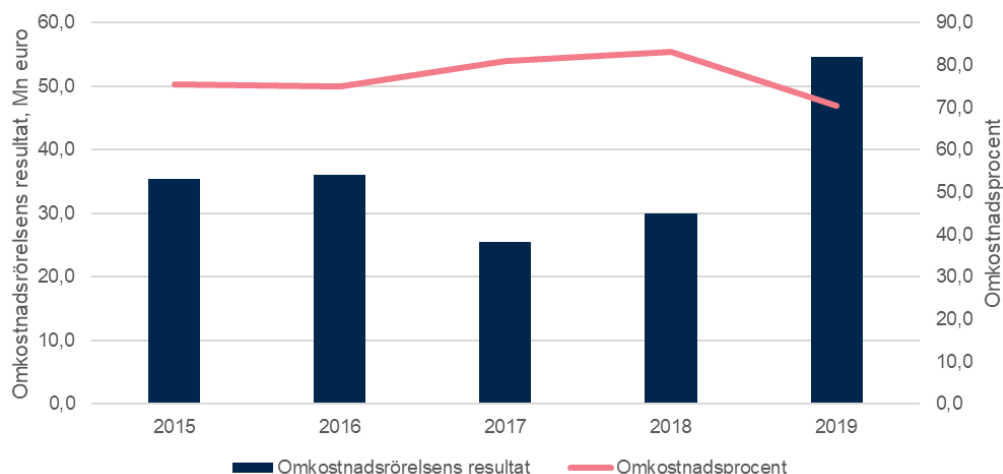
Den nya organisationsstrukturen och det förändrade verksamhets sättet realiserades även konkret genom interna omflyttningar i kontorslokalerna. Målet med de interna omflyttningarna var att göra de anställdas vardag smidigare, att förbättra informationsgången och att öka samarbetet inom organisationen.

Personalens energinivå följdes genom en pulsenkät som genomfördes varannan månad samt genom en årlig mer omfattande personalenkät. Trots ändringarna och samarbetsförhandlingarna var personalens energinivå på utmärkt nivå hela året. Personalens energinivå var i genomsnitt 4,0. Resultaten är utmärkta och klart bättre än för jämförelsegruppen. I personal- och pulsenkätorna mättes också arbetstagarnas vilja att rekommendera Ilmarinen som arbetsgivare med eNPS-mätaren. Ilmarinens eNPS-tal var vid utgången av året 23 på skalan -100–100.

15 DRIFTSKOSTNADER

År 2019 var Ilmarinens totala driftskostnader 175,2 (194,6) miljoner euro. Driftskostnaderna för jämförelseåret 2018 belastades av kostnader på 15,3 miljoner euro på grund av nedskrivningar av överlappande system.

Resultatet av bolagets omkostnadsrörelse förbättrades avsevärt. Försäkringsavgiftens omkostnadsintäkter var 184,7 (178,7) miljoner euro och de kostnader som täcks med omkostnadsintäkterna var 130,2 (148,8) miljoner euro. Omkostnadsprocenten, dvs. ovan nämnda driftskostnader i förhållande till erhållna omkostnadsdelar förbättrades till 70,5 (83,2) procent. Omkostnadsrörelsens resultat förbättrades med 24,6 miljoner euro och uppgick till 54,5 (29,9) miljoner euro.

De lagstadgade avgifterna på 12,0 (11,7) miljoner euro finansieras med en särskild andel för lagstadgade avgifter som ingår i försäkringsavgiften. Avgifterna utgörs av Pensionskyddscentralens kostnadsandel, Finansinspektionens tillsynsavgift och justitieförvaltningsavgiften.

Driftskostnaderna för placeringsverksamheten var 26,5 (28,4) miljoner euro, vilket utgör 0,05 (0,06) procent av de sammanräknade placeringarna. Kostnaderna finansieras med placeringsintäkter. Den andel för hantering av risken för arbetsförmåga som ingår i försäkringsavgiften och som ska användas för att finansiera verksamhet för upprätthållande av välbefinnandet i arbetet och arbetsförmågan var 6,4 (5,7) miljoner euro.

16 REDOGÖRELSE FÖR ICKE-FINANSIELL INFORMATION

Ansvarsfulla förfaranden är en av Ilmarinens värderingar och en oskiljaktig del av all verksamhet. Ilmarinens lagstadgade grunduppgift medför ett stort samhälleligt ansvar: år 2019 skötte bolaget pensionskyddet för nästan 1,2 miljoner personer. Ilmarinen placerar pensionstillgångarna för både nuvarande och framtida pensionstagare på ett inkomstbringande och betryggande sätt. Skötseln av dessa uppgifter förutsätter att alla anställda arbetar ansvarsfullt.

De viktigaste målen för Ilmarinens företagsansvar följs med hjälp av KPI-mätare (*Key Performance Indicator*). Företagsansvarsmätarna grundar sig till stor del på de mätare och mål som allmänt används för att mäta Ilmarinens affärsverksamhet. KPI-mätarna för företagsansvar finns på Ilmarinens [webbplats](#).

Resultaten rapporteras en gång per år i form av en företagsansvarsrapport som finns på [webbplatsen](#). I rapporten beskrivs företagsansvarets mål och genomförande inom bolagets viktigaste delområden. I rapporteringen av ansvarsfullhet tillämpas även det internationella Global Report Initiatives referensram *GRI Standards*. Rapporten för 2019 publiceras i mars 2020.

År 2019 sammanställde Ilmarinen de icke-finansiella målen och principerna för placeringsverksamheten till ett dokument med rubriken Principer för ansvarsfulla placeringar. Principerna och uppdateringar av dem godkänns av Ilmarinens styrelse. I principerna för ansvarsfulla placeringar behandlas placeringarnas inverkan på miljön och de mänskliga rättigheterna samt frågor i anslutning till bolagsstyrningen. Ilmarinen publicerade också för första gången praktiska anvisningar till principerna för ansvarsfulla placeringar med noggrannare anvisningar för det praktiska genomförandet.

Miljöändren

De viktigaste miljökonsekvenserna av Ilmarinens verksamhet är indirekta och ansluter sig närmast till användningen av placeringstillgångar globalt. Ilmarinen följer t.ex. upp miljökonsekvenserna av sina värdepappers- och fastighetsplaceringar. Ansvarfulla lösningar utgör en del av riskhanteringen inom placeringsverksamheten. Miljöriskerna i anslutning till placeringsobjekten kan realiseras i form av ekonomiska förluster och anseendeförluster.

Målet med Ilmarinens miljöprinciper är att göra placeringar som är i linje med målen i Paris klimatavtal. Detta innebär förutom att beakta klimatrisker även medvetenhet om att bekämpningen av klimatförändringen öppnar nya affärsverksamhetsmöjligheter för företagen. De nya möjligheterna ansluter sig till ökad efterfrågan av innovationer som främjar energieffektivitet och lösningar för ren teknologi.

I klimatmålen 2016 var målet att utöka placeringarna i företag som producerar lösningar för en hållbar utveckling till 12 procent bland de noterade placeringarna. Som lösningar för en hållbar utveckling räknas bland annat affärsverksamhet i anslutning till energieffektivitet, nutrition, förebyggande av smittosamma sjukdomar, vattenförsörjning och utbildning. För placeringar i lösningar för en hållbar utveckling gäller samma ekonomiska villkor som för andra placeringar. I praktiken har målet visat sig vara problematiskt. Bland annat har de kriterier med vilka affärsverksamheten kan beräknas uppfylla kraven på hållbar utveckling varit en utmaning. Fram till slutet av 2019 hade målet uppnåtts i 9,2 procent av de noterade placeringarna.

Ilmarinen har följt upp klimatavtrycket av sina noterade placeringar sedan 2015 och strävat efter att minska det. I december godkände Ilmarinens styrelse målet om en klimatneutral placeringsverksamhet fram till år 2035. I slutet av 2019 var den direkta noterade aktieportföljens koldioxidintensitet 240 (265) ton koldioxidekvivalenter per miljon euro i omsättning. Detta var i överensstämmelse med jämförelseindexet. Klimatavtrycket av den noterade företagslåneportföljen var 220 (316) ton koldioxidekvivalenter per miljon euro i omsättning.

Ilmarinen är en av Finlands största fastighetsinvestorer och en betydande byggherre. Bolagets direkta miljökonsekvenser hänför sig framför allt till fastigheternas energieffektivitet och den övriga byggda miljöns klimat- och miljöpåverkan. Ilmarinen investerar i resurs-effektiva byggnader som är sunda och trygga för användarna och som ligger invid goda kollektiva trafikförbindelser. Då det gäller nybyggen kartläggs möjligheterna att använda förnybar energi, särskilt jordvärme och solenergi. I byggskedet beaktas möjligheterna till cirkulär ekonomi och byggnadernas hela livscykel.

Som ett resultat av det pågående LEED Volume Programme v4-klassificeringsprogrammet har Ilmarinen fått nya miljöklassificeringar för de fastigheter som är i bruk. Certifikat under brukstiden år 2019 fick fastigheterna Mikaelsgatan 9, Posthuset, Grönqvistska huset samt Alexandersgatan 17, Alexandersgatan 30–34 och Alexandersgatan 44 i Helsingfors samt Kägelstranden 19 i Esbo. I klassificeringen fick samtliga fastigheter certifikat på näst högsta nivå, dvs. på guldnivån. Granithuset i Kampen i Helsingfors fick certifikat på tredje högsta nivå, dvs. silvernivån.

Vid LEED-certifieringen under brukstiden har hyresgästerna och fastighetsanvändarna en särskilt stor roll då det gäller att delta i certifieringsprocessen. Viktiga faktorer är att fastigheten är belägen nära goda trafikförbindelser och att förbättra fastighetens energieffektivitet. Även de energisparmål som användarna planerar och genomför har stor inverkan. Tillsammans med hyresgästerna har vi t.ex. kunnat minska konsumtionen av energi och bruksvatten i byggnaderna. Certifieringarna gäller i fem år.

För nya affärsfastigheter förutsätter Ilmarinen LEED guld eller motsvarande miljöklassificering. Av de byggnader som färdigställdes under 2019 uppnådde Mall of Tripla, som öppnade i Böle i Helsingfors, det högsta certifikatet LEED Platinum i certifieringen under byggskedet. Utnyttjandet av solkraft i köpcentra utvidgades till köpcentret IsoKristiina i Villmanstrand.

Ilmarinen räknar varje år ut klimatavtrycket av fastigheternas energiförbrukning samt det klimatavtryck som nybyggena orsakar under hela deras livscykel. För dessa redogörs närmare i företagsansvarsrapporten.

Sociala ärenden och personalärenden

Arbetspensionen utgör en viktig del av den sociala tryggheten i Finland. Det är bolagets lagstadgade uppgift att sköta pensionsförsäkringen för kundföretagens personal och för företagare och att utbetala pensioner.

Ilmarinen sköter sin grundläggande uppgift så högklassigt och kostnadseffektivt som möjligt. År 2019 utfärdades besluten om ålderspension i genomsnitt inom 25 (41) dagar.

Arbetsförmåga och förtida invalidpension är alltid en allvarlig risk både med tanke på arbetstagaren, arbetsgivaren, arbetspensionsbolaget och hela samhället. Som ett ansvarsfullt arbetspensionsbolag strävar Ilmarinen efter att minska risken för arbetsförmåga bland kundföretagens personal genom att upplysa kundföretagen om orsakerna till arbetsförmåga och genom att erbjuda tjänster som avser att förlänga yrkesbanorna. Sådana tjänster är yrkesinriktad rehabilitering samt förebyggande, riskbaserad arbetshälsaledning. Samarbetet med kunderna är alltid systematiskt, målinriktat och mätbart och projekten inriktas alltid på gemensamt identifierade utvecklingsobjekt som minskar risken för arbetsförmåga.

År 2019 ordnade Ilmarinen 32 (54) utbildningar i arbetshälsaledning runt om i Finland.

Ett av Ilmarinens viktigaste strategiska mål är att vara en av de bästa arbetsplatserna i Finland. Ilmarinen har transparenta HR-förfaranden, arbetstagarna belönas på ett rättvist och sporrande sätt och arbetsmiljön och arbetshälsan utvecklas kontinuerligt.

Som en ansvarsfull arbetsgivare vill Ilmarinen visa exempel på hur arbetet och arbetsgemenskapen kan stöda individens energinivå. Personalens energinivå följdes upp med en pulsenkät som genomfördes varannan månad, samt med en årlig mer omfattande enkät om arbetsklimatet. Personalen har hela tiden haft en utmärkt energinivå trots omorganiseringarna och de samarbetsförhandlingar som genomfördes i samband med dem. Enligt enkäten för hela året var personalens energinivå i genomsnitt 4,0. Totalresultatet i den omfattande personalenkäten år 2019 var 3,9 (3,7) (på skalan 1–5). Resultatet var utmärkt och klart högre än för jämförelsegruppen.

År 2019 hade varje anställd hos Ilmarinen möjlighet att delta i bland annat en FirstBeat-mätning samt i ett energitest och att få personlig återkoppling på båda. Dessutom stöder Ilmarinen arbetsförmågan och välbefinnandet i arbetet tämligen omfattande t.ex. genom att mångsidigt stöda personalens möjligheter att motionera, genom att erbjuda en mer omfattande företagshälsovård än den lagstadgade och genom ett brett utbud av utbildning som stöd för det egna välbefinnandet, arbetsförmågan och självledning. Ilmarinen har dessutom en friskvårdscoach som stöder både gemensam pausgymnastik och individuella motionsmål.

Ilmarinen har en jämställdhets- och likabehandlingsplan som innehåller principerna för likabehandling oberoende av ålder, kön, familjeförhållanden, ursprung och nationalitet, språk, religion, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, hälsotillstånd och sexuell läggning. Enligt personalenkäten förverkligas jämställdheten bra i Ilmarinen

Respekterande av de mänskliga rättigheterna

Människorätsfrågorna tas upp på bolagets agenda särskilt via placeringsverksamheten. Ilmarinen undertecknade FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (PRI) år 2016. Ilmarinen förutsätter att de företag som bolaget placerar i förutom nationell lagstiftning även följer riktlinjerna i FN:s Global Compact och relaterade internationella normer om mänskliga rättigheter, rättigheter i arbetslivet, miljö och korruption.

I Ilmarinen har hållbarhetstänkandet integrerats som en del av placeringsbesluten. Bolaget tillämpar hållbarhetsrating som bygger på rating av externa tjänsteleverantörer och interna analyser, vilken portföljförvaltarna följer vid sidan av de ekonomiska nyckeltalen. Ratingarna täcker nästan 4 000 noterade bolag. Placeringar i bolag med den svagaste ratingen kräver alltid särskild utredning. Placeringsobjektet kan också hamna på svarta listan, vilket innebär att Ilmarinen inte placerar i bolaget innan placeringsobjektet löst missförhållandena i sin verksamhet. Detta bidrar till att förebygga eventuella människorättsrisker och andra hållbarhetsrisker redan på förhand. I valet av aktier tillämpas dessutom ESG-jämförelse-index, dvs. portföljförvaltarnas resultat jämförs med index, i vilka man tagit med de företag som verkar mest ansvarsfullt inom branschen och i det geografiska området. Detta sporrar portföljförvaltarna att i allt större grad vikta ansvarsfulla företag i sina placeringsbeslut.

En utomstående tjänsteleverantör värderade Ilmarinens värdepappersplaceringar två gånger under 2019 och rapporterade om observerade och misstänkta fall av normöverträdelser, vilka även omfattade människorättsrisker. I fortsättningen strävar bolaget efter att få uppgifter flera gånger om året. Vid eventuella brott mot de mänskliga rättigheterna och andra förseelser strävar bolaget antingen på egen hand eller i samarbete med andra placerare och samarbetspartners efter att i första hand få företaget att rätta till sina handlingssätt. År 2019 var 16 företag föremål för en påverkningsprocess. Sju av fallen anslöt sig till respekterandet av de mänskliga rättigheterna och rättigheterna i arbetslivet och problemen gällde bl.a. tvångsarbete och svaga arbetsförhållanden, ursprungsbefolkningens rättigheter samt begränsning av föreningsfriheten. Om påverkningsprocessen inte leder till önskat slutresultat, är den sista utvägen att frigöra sig från placeringen.

Hållbarhetsärendena diskuteras med de företag som är placeringsobjekt även utanför de egentliga påverkningsprocesserna. I frågor som gäller de mänskliga rättigheterna framhävs t.ex. arbetsförhållandena i företagens underleverantörskedja regelbundet.

Förebyggande av korruption och mutor

Ilmarinens sätt att arbeta fastställs i bolagets uppförandekod, dvs. Code of Conduct. Uppförandekoden är till sin karaktär bestående och uppdateras vid behov. Koden finns på Ilmarinens [webbplats](#). I uppförandekoden redogörs bland annat för att Ilmarinen iakttar god försäkringssed, inte godkänner mutor, identifierar och förebygger intressekonflikter, inte missbrukar insiderinformation, identifierar sina kunder och gör ansvarsfulla upphandlingar. Alla nyanställda avlägger en webbutbildning i uppförandekoden.

Bolaget har en heltidsanställd Compliance Officer, vars viktigaste uppgift är att stöda bolagets styrelse, ledning och affärsverksamhet då det gäller att säkerställa en tillförlitlig förvaltning och en välfungerande och tillräcklig intern kontroll samt efterlevnad av bestämmelser och uppföranderegler. Compliance Officern ansvarar bland annat för uppdateringen av uppförandekoden. Bolagets styrelse fastställer uppförandekoden samt de noggrannare principer och riktlinjer som kompletterar den t.ex. riktlinjer mot mutor. Riktlinjerna mot mutor tillämpas i bolagets samtliga affärsrelationer och -verksamhet. Dessa offentliga riktlinjer finns på Ilmarinens [webbplats](#). På samma sätt som uppförandekoden stöder riktlinjerna mot mutor en kultur där man agerar rätt och med hjälp av dem hanteras compliance-riskerna.

Personalen har tillgång till en Whistleblowing-anmälningskanal, via vilken det är möjligt att anonymt anmäla misstanke om brott mot uppförandekoden eller andra Ilmarinens anvisningar. Under år 2019 kom det inte en enda anmälan via kanalen. Ilmarinen ålades varken vite eller icke-penningmässiga sanktioner på grund av brott mot lagstiftning eller bestämmelser under 2019.

I sina placeringsobjekt följer bolaget eventuella korruptionsmisstankar och överträdelse som gäller mutor på samma sätt som brott mot mänskliga rättigheter och andra normförbrytelser. Bolaget strävar i första hand efter att få företagen att ändra sin verksamhet. Under 2019 pågick fyra påverkningssprocesser som gällde åtgärder mot korruption. Den sista utvägen är att frigöra sig från innehavet.

17 FÖRVALTNING

Ilmarinens ordinarie bolagsstämma hölls den 28 mars 2019. På bolagsstämman godkändes bokslutet och verksamhetsberättelsen, beslutades om ändringar i bolagsordningen samt valdes revisor och förvaltningsrådsledamöter.

Enligt den nya bolagsordningen har förvaltningsrådet högst 30 ledamöter, av vilka minst en tredjedel väljs på förslag av de viktigaste löntagarcentralorganisationerna och minst en sjättedel på förslag av de viktigaste arbetsgivarcentralorganisationerna. Ledamöterna har en mandatperiod på tre år och en tredjedel av ledamöterna står i tur att avgå varje år.

Bolagsstämman valde 30 ledamöter till förvaltningsrådet. Som förvaltningsrådets ordförande fortsatte ordförande för Neste Abp:s styrelse Matti Kähkönen, som vice ordförande fortsatte verksamhetsledare för Akavas Specialorganisationer rf Salla Luomanmäki (första suppleant för ordföranden) och verkställande direktör för Caverion Abp Ari Lehtoranta.

Förvaltningsrådet sammanträdde två gånger under 2019.

Förvaltningsrådets sammansättning kan läsas i sin helhet på Ilmarinens [webbplats](#).

Bolagsstämman valde revisionsammanslutningen KPMG Oy Ab till revisor med CGR-revisor Juha-Pekka Mylén som huvudansvarig revisor.

År 2019 hade Ilmarinens styrelse 14 ledamöter och fyra suppleanter.

Ordförande för styrelsen var Kesko Abp:s koncernchef Mikko Helander. Som vice ordförande fortsatte ordförande för FFC Jarkko Eloranta och verkställande direktör för Finlands Näringsliv EK Jyri Häkämies. Styrelsen sammanträdde elva gånger under 2019.

Styrelsens sammansättning 1.1–31.12.2019:

Ordförande

Mikko Helander, koncernchef, Kesko Abp

Vice ordförande

Jarkko Eloranta, ordförande, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf

Jyri Häkämies, verkställande direktör, Finlands Näringsliv EK

Ledamöter

Sture Fjäder, ordförande, Akava rf, fram till 16.10.2019

Tero Kiviniemi, verkställande direktör, Destia Group Oyj

Timo Kokkila, verkställande direktör, Pontos Oy

Hille Korhonen, verkställande direktör, Nokian Renkaat Oyj, fram till 5.3.2019

Pasi Laine, verkställande direktör, Valmet Oyj, fr.o.m. 5.3.2019

Leena Laitinen, verkställande direktör, Alko Ab

Olli Lehtilä, affärsrörelsedirektör, OP Gruppen, försäkringskunder

Katarina Murto, direktör för intressebevakningen, STTK rf

Juho Nummela, verkställande direktör, Ponsse Oyj

Seppo Parvi, ekonomidirektör, Stora Enso Oyj

Kristian Pullola, ekonomi- och finansdirektör, Nokia Abp

Kyösti Suokas, ombud, Byggnadsförbundet rf

Suppleanter

Marja Aarnio-Isohanni, fram till 1.2.2019

Jouni Hakala, direktör med ansvar för företagsamhet och näringspolitik, Finlands Näringsliv EK

Annikka Lantto, styrelseledamot, Antellkoncernen

Samu Salo, ordförande, Ingenjörsförbundet IL rf

Taina Tenhunen, Head of Human Resources and Knowledge Management, Hannes Snellman Advokatbyrå Ab, fr.o.m. 5.3.2019

Ordförande för nominerings- och ersättningsutskottet år 2019 var Mikko Helander och medlemmar var Jarkko Eloranta, Jyri Häkämies och Tero Kiviniemi. Nominerings- och ersättningsutskottet sammanträdde sex gånger under året.

Ordförande för revisions- och riskhanteringsutskottet 2019 var Kristian Pullola och medlemmar var Katarina Murto, Seppo Parvi och Jouni Hakala. Revisions- och riskhanteringsutskottet sammanträdde fem gånger under året.

Ordförande för valutskottet var Matti Kähkönen och vice ordförande Matti Harjuniemi (fram till 7.11.2019) och Turja Lehtonen (fr.o.m. 7.11.2019). Medlemmar var Markus Ainasoja, Sture Fjäder (fram till 16.10.2019), Mikko Helander (fram till 7.11.2019), Tero Kiviniemi, Pasi

Laine (fr.o.m. 7.11.2019) Ari Lehtoranta, Katarina Murto och Samu Salo (fr.o.m. 7.11.2019). Valutskottet sammanträdde sex gånger under 2019.

Förvaltningsrådet valde på sitt sammanträde den 7 november 2019 tolv ledamöter till styrelsen för den mandatperiod som börjar den 1 januari 2020. Enligt den nya bolagsordningen ska minst en tredjedel av styrelseledamöterna väljas på förslag av de viktigaste löntagarcentralorganisationerna och minst en sjättedel på förslag av de viktigaste arbetsgivarcentralorganisationerna. Styrelseledamöterna har en mandatperiod på tre år och en tredjedel av ledamöterna står i tur att avgå varje år. Styrelsen har högst 13 ledamöter, men inte längre några suppleanter.

Styrelsens sammansättning kan läsas på Ilmarinens [webbplats](#).

För styrelse- och förvaltningsrådsledamöternas deltagande i sammanträdena redogörs i ersättningsförklaringen spå kan läsas på Ilmarinens [webbplats](#).

18 KONCERNEN

Vid utgången av år 2019 bestod koncernen Ilmarinen av 196 (209) dotterbolag och 68 (71) ägarintresseföretag, av vilka 30 (32) har konsoliderats i koncernen som intressebolag. Dotterbolagen är fastighetsbolag, med undantag av tre bolag. Även majoriteten av intressebolagen är fastighetsbolag eller fastighetssammanslutningar. Tietollmarinen hör till koncernen på grundval av rösträtt, eftersom Ilmarinen innehar en andel om 70 procent av det röstetal som aktierna i Tietollmarinen medför, fastän Ilmarinens andel av aktiekapitalet är 30 procent. Uppgifter om samtliga dotterbolag och ägarintresseföretag finns i noterna till bokslutet.

19 HÄNDELSER EFTER RÄKENSKAPSPERIODEN

Det har inte skett några väsentliga händelser efter räkenskapsperioden.

20 FRAMTIDSUTSIKTER

Världsekonomin väntas år 2020 tillväxa något snabbare än under 2019, fastän det pågående handelskriget mellan USA och Kina medför osäkerhet och försvagar prognostiseringen. Enligt IMF:s prognos kommer den globala ekonomiska tillväxten att stiga till 3,3 procent år 2020 från att ha varit 2,9 procent år 2019. Den ökade geopolitiska osäkerheten, ökad protektionism och oron i anslutning till coronavirusepidemin i Kina ökar riskerna i anslutning till den globala ekonomiska utvecklingen.

I Finland väntas ekonomin fortfarande tillväxa, men långsammare än året innan. Enligt finansministeriet kommer Finlands ekonomiska tillväxt att avmattas från att ha varit 1,6 förra året till 1,0 procent år 2020. Den positiva utvecklingen av lönesumman väntas emellertid fortsätta. Den positiva sysselsättningsutvecklingen väntas jämna ut sig och sysselsättningsgraden vänta stiga till 73,6 procent fram till år 2022.

Det väsentliga då det gäller placeringsmarknaden är företagets resultatförmåga både absolut och i förhållande till gällande marknadsförväntningar. Den långvariga nedgången i

räntenivån har styrt och kommer även i fortsättningen att styra investerarnas pengar till tillgångsklasser med svagare likviditet, vilket höjer värderingsnivåerna och samtidigt sänker de medellånga och långsiktiga avkastningsförväntningarna. Detta medför å sin sida att det blir svårare än tidigare att uppnå de uppställda avkastningsmålen. Placeringsmarknaden har ett stark inbyggt antagande om en fortsatt låg räntenivå ännu under en lång tid. Antagandet stöds t.ex. av centralbankernas aktuella retorik och åtgärder. På så sätt skulle en ökad inflation, en plötslig räntestegring, eller dessa tillsammans, utgöra en utmaning för den nuvarande prisnivån i många tillgångsklasser.

De viktigaste riskerna med tanke på Ilmarinens verksamhet och arbetspensionssystemet ansluter sig till utvecklingen av sysselsättningen och lönesumman, det ökade antalet invalidpensionsfall, osäkerheten på placeringsmarknaden samt till utvecklingen av befolkningsstrukturen och den exceptionellt låga natalitet under de senaste åren.

STYRELSENS FÖRSLAG TILL DISPOSITION AV VINSTEN

Moderbolagets utdelningsbara fria egna kapital i bokslutet 31.12.2019 är 154 827 013,90 euro, varav räkenskapsperiodens vinst uppgår till 8 920 049,77 euro.

Styrelsen föreslår att bolagsstämman beslutar om att reservera högst 50 000,00 euro av räkenskapsperiodens vinst för styrelsens disposition att utdelas för allmännyttiga eller därmed jämförbara ändamål i form av donationer samt bemyndigar styrelsen att besluta om utnämningen av mottagare, användningsändamål och donationernas närmare villkor. Bemyndigandet är i kraft fram till den ordinarie bolagsstämman 2021 och donationsmedel som eventuellt inte använts fram till att bemyndigandet upphör överförs till säkerhetsreserven.

Styrelsen föreslår därtill att resten av räkenskapsperiodens vinst, dvs. 8 870 049,77 euro överförs till säkerhetsreserven.

VERKSAMHETSBERÄTTELSENS OCH BOKSLUTETS UNDERSKRIFTER

Helsingfors den 13 februari 2020

Pasi Laine
ordförande

Jarkko Eloranta

Matti Harjuniemi

Jyri Häkämies

Tero Kiviniemi

Timo Kokkila

Leena Laitinen

Katarina Murto

Juho Nummela

Seppo Parvi

Kristian Pullola

Samu Salo

Jouko Pölönen
verkställande direktör

Över utförd revision har i dag avgetts revisionsberättelse.

Helsingfors den 24 februari 2020

KPMG Oy Ab
revisonssammanslutning

Juha-Pekka Mylén
CGR-revisor